

DÜNYA Gazetesi
VERGİ ve HUKUK
Hakan Üzeltürk

Yazarın Dünya Gazetesinde 11 Ocak 2008 Tarihinde Yayımlanan Yazısı

Türk Denizciliği ve Vergiler

1783 senesinde Amerika Birleşik Devletleri, denizlerde bayrak gezdirmeye başladı. 25 Temmuz 1785'te, Atlantik'te Cadiz açıklarında, bu yeni bayrağı taşıyan ilk gemi olan Boston limanına bağlı, Kaptan Isaak Stevens'in idaresindeki Maria Osmanlı gemileri tarafından ele geçirildi. Peşinden Philadelphia limanına bağlı, Kaptan O'Brien'in Dauphin isimli gemisi de ele geçirildi.

1793 Ekim ve Kasım aylarında onbir A.B.D. gemisi daha Osmanlıların eline geçti. Kongre, 27 Mart 1794 yılında, Osmanlı denizcilerine karşı koyacak güçte savaş gemileri inşa edilmesi veya satın alınması için, Başkan George Washington'a yaklaşık 700.000 altına yakın bir harcama yetkisi verdi. Denizlerde Osmanlıların oluşturduğu bu üstünlük ABD donanmasının temellerinin atılmasına neden olmuştur.

5 Eylül 1795'te A.B.D. bu tehdide karşı bir anlaşma yapmayı kabul ederek, Cezayir'deki esirlerin iadesi yanında, Atlantik Okyanusu ve Akdeniz'de A.B.D. sancağı taşıyan hiçbir tekneye dokunulmaması karşılığında, 642.000 altın ve yılda 12.000 Osmanlı altını ödemeyi kabul etmiştir. Anlaşma 22 maddeden oluşmakta olup, dili Türkçe'dir. Başkan George Washington ve Cezayir Beylerbeyi Hasan Paşa tarafından imzalanan bu anlaşma ile A.B.D. yıllık vergiye bağlanmıştır. Bu Anlaşma A.B.D.'nin yabancı bir dille imzaladığı tek uluslararası anlaşma olduğu gibi, yabancı bir devlete vergi ödenmesini kabul eden tek Amerikan belgesidir.

A.B.D.'nin vergi (Türkçe metinde seneviye olarak geçmektedir) vermeyi kabul ettiği tek ülke olan Osmanlı İmparatorluğu A.B.D. Başkanı Washington'u da muhatap almamış, Anlaşma III. Selim tarafından değil, Cezayir Beylerbeyi tarafından imzalanmıştır. Daha sonra 1800 sonbaharında Kaptan Albay William Bainbridge'in idaresindeki George Washington firkateyni Cezayir limanına dostluk ziyareti yaparak İstanbul'a gelmiştir. (Bu konuda Yılmaz Öztuna'nın Osmanlı Tarihi ve Thomas Haris'in Life and Services of Commodore William Bainbridge, Philadelphia–1837 isimli eserlerine bakılabilir).

2008 senesinde denizciliğimizin bugün geldiği noktaya vergilerle birlikte baktığımızda görünen manzaranın değiştiğini görmekteyiz. Bugün Akdeniz'de ülkemizin tekneleri yabancı bayraklarla dolaşmaktadır. Sebebi ise tarihte olduğu gibi yine vergilerdir. Fakat bu sefer durum tersine dönmüştür. Adaletsiz ve yüksek vergiler sebebiyle ülkemizde tekne sahipleri Türk bayrağı kullanmak yerine diğer ülke bayraklarını tercih etmektedir. Vergilerde bıyıklı yabancılar konusunda olduğu gibi sanki bütün yabancılar Türkiye'yi tercih ediyormuş görüntüsü yaratılmıştır.

Konuya sadece vergi açısından bakıldığında ülkemizde motorlu taşıtlar vergisi, özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi kapsamında alınan vergilerin adil olmadığı açık olarak görülmektedir. Bugün yakıtlarını dahi özel tüketim vergisinin yksekliliğinden dolayı komşu ülkelerden vergisiz alan, motorlu taşıt vergisi ödemeyen, sahip oldukları teknelerden katma değer vergisi avantajları elde edenlerin sayısı hayli fazladır. Bununla birlikte bu konuda gerekli önlemler de alınmamaktadır. Konu ile ilgili çalışmalar yapan Amatör Denizcilik Federasyonu yapılan uygulamadaki hataları ortaya koymakta ve hem vergi gelirlerini artırıcı hem de teknelerin Türk bayrağına dönmelerini sağlayıcı önlemleri değişik platformlarda gündeme getirmektedir (www.adf.org.tr). Tekne sayısı dikkate alındığında ADF nerileri vergi gelirlerini gerçekten artırıcı niteliktedir. Bu konuda Maliye Bakanlığı'nın neden çalışma yapmadığını anlamak mümkün değildir.

2008 senesi başında internet sayfasına konu ile ilgili istatistikleri ortaya koyan ve yapılacak vergi düzenlemeleri bakımından Maliye Bakanlığı'na çok önemli bir kaynak sağlayan Federasyon yaptığı çalışmalarla denizciliğimizin de gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Tarih boyunca denizcilikte sayısız başarı elde eden bir ülkenin adil olmayan vergilerde ısrar ederek başarı kazanması günümüzde bir hayaldir.